

Student Voice: Reforma educației, din perspectiva elevilor

Raport realizat de:

Olimpius ISTRATE *
Luciana-Simona VELEA **
Simona GABUREANU ***

* Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației

** Institutul de Științe ale Educației

*** TEHNE – Centrul pentru Dezvoltare și Inovare în Educație

**București
Ianuarie, 2007**

Cuprins

Introducere.....	3
Student Voice Forum	4
<i>Sistemul de valori</i>	<i>4</i>
<i>Evaluarea elevilor</i>	<i>5</i>
<i>Curriculum</i>	<i>5</i>
<i>Interesele elevilor.....</i>	<i>6</i>
<i>Educația informală. Surse de cunoaștere.....</i>	<i>6</i>
<i>Relaționarea și comunicarea pe forum</i>	<i>7</i>
<i>Stil de învățare.....</i>	<i>7</i>
<i>Școala de azi, în viziunea elevilor.....</i>	<i>8</i>
Concluzii	9

Introducere

Student Voice Romania - inițiativă a unei instituții a societății civile - propune școlii un instrument nou de educație, a cărui valoare adăugată este manifestă atât în contexte formale, cât și nonformale. Proiectul valorifică valențele noilor tehnologii, și în special ale Internetului, pentru învățare participativă și implicarea elevilor în luarea deciziilor, creând un mediu educațional colaborativ la distanță în cadrul căruia se desfășoară activități de (a) informare și reflecție asupra unor teme vizând educația, (b) consultare în cadrul comunităților virtuale de învățare, exprimarea opiniilor, argumentare, (c) participare la decizie.

Proiectul Student Voice, dezvoltat de British Council Romania, vizează complexul *cunoștințe – capacități – atitudini și valori* prin recompunerea unei diversități de practici sociale într-un mediu securizat de învățare online care favorizează dezvoltarea la elevi a unor competențe necesare pentru desfășurarea activității în societatea modernă, o societate a cunoașterii.

Dincolo de valențele formative și informative, platforma Student Voice Romania constituie și un instrument de consultare, prin care Ministerul Educației și Cercetării poate oricând să soneze opiniile beneficiarilor – elevi și profesori – în privința impactului schimbărilor recent introduse, a oportunității introducerii unor noi reforme punctuale, a eficienței sistemului de învățământ și mai ales a unor componente ale curriculumului ascuns.

Temele abordate de către elevi în forumul de discuții Student Voice reflectă, pe de o parte, interesul acestora în colaborarea cu colegi din alte licee pentru oferirea de soluții realiste unor probleme concrete întâmpinate în activitățile de zi cu zi din cadrul instituției școlare, iar pe de altă parte dorința de a-și asuma provocările lansate de reprezentanții altor instituții, cu rol de decizie și/sau suport în cadrul sistemului de educație: British Council, Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Științe ale Educației, ONG-uri cu activitate în domeniul educației. Întrebarea „**Cum ați vrea să arate școala voastră în viitor?**”, lansată participanților în proiectul Student Voice de către secretarul de stat pentru învățământul preuniversitar, a constituit startul pentru relevarea de către elevi a viziunii lor despre diverse componente ale sistemului și procesului de învățământ.

Pentru elevi, școala viitorului trebuie să promoveze o educație de calitate și să fie axată pe valori în care elevii să creadă, în care să se regăsească, îndeplinind două condiții, fundamentale din punctul lor de vedere: școala viitorului trebuie să le placă și să fie eficientă.

„*Nu uitați că, până la urmă, calitatea educației depinde de atitudinea elevilor față de educație [...] precum și de expectanțele profesorilor în această privință.*” (Forumul *Education Quality*)

Discuțiile elevilor s-au axat pe diverse subiecte de interes și/sau de actualitate: valorile promovate de școală, climatul școlar, greva profesorilor, calitățile profesorului ideal, învățarea eficientă, stilurile de învățare, curriculum, noile tehnologii în educație, absentismul școlar, evaluarea, finalitățile educației etc. Dezbaterile și schimbările de idei pe aceste teme au avut loc în principal între elevi de liceu din 5 unități școlare din România și 3 licee din Marea Britanie, cu intervenții din partea profesorilor, reprezentanților unor ONG-uri cu rol de suport în educație, Ministerului Educației și Cercetării, Institutului de Științe ale Educației și din partea British Council România.

Student Voice Forum

Temele abordate de către elevi în forumul de discuții Student Voice reflectă, pe de o parte, interesul acestora în colaborarea cu colegi din alte licee pentru oferirea de soluții realiste unor probleme concrete întâmpinate în activitățile de zi cu zi din cadrul instituției școlare, iar pe de altă parte dorința de a-și asuma provocările lansate de reprezentanții altor instituții, cu rol de decizie și/sau suport în cadrul sistemului de educație: British Council, Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Științe ale Educației, ONG-uri cu activitate în domeniul educației. În acest sens, dezbaterile din cadrul forumului s-au structurat ca răspunsuri la două tipuri de invitații la dialog: unele venite din partea elevilor, mai mult sau mai puțin formalizate sau „academice”, iar altele propuse de către staff-ul proiectului – administratori și moderatori, colaboratori ai British Council sau reprezentanți ai instituțiilor partenere.

Sistemul de valori

Ca orice reformă a educației care vizează schimbări profunde și pe termen lung, în viziunea elevilor reforma din învățământ începe cu o dezbatere asupra reperelor fundamentale. Educația în școală este, poate, cel mai important demers de formare, care ne marchează personalitatea și contribuie la construirea unei atitudini adecvate față de lume și viață. De aceea, mediul școlar trebuie să se sprijine pe valori autentice, recuperate de către elevi prin dezbateri în cadrul forumului de discuții Student Voice: prietenie, deschidere, dialog, respect reciproc, non-discriminare etc.

Sistemul de valori reprezintă un indicator reprezentativ al personalității. Valorile ghidează acțiunile și comportamentul fiecăruia. Instituții, precum familia și școala, contribuie la formarea și dezvoltarea sistemului de valori.

Subiectul “The most important thing...” - “Care este cel mai important lucru pentru tine? Calculator, familie, prieteni, școală, jocuri.) oferă repere asupra valorilor în care cred participanții. Cei mai mulți dintre ei au pus pe primul loc familia. Argumentele exprimate în acest sens au fost dragostea, armonia, sprijinul necondiționat pe care îl oferă familia, grija pe care le-o poartă membrii familiei, climatul familial favorabil dezvoltării personale: “if I have family I have everything I want, friends, computer, school, books.” Prietenii au, de asemenea, un rol semnificativ: “my friends are the most important...they’re the people who are always there for me and I luv them a lot.” Deși ne-am așteptat ca elevii să vorbească mai mult despre locul pe care îl ocupă computerul în viața lor, discuțiile ne dezvăluie o realitate în acord cu idealul social. Valorile precum familia și prietenia, normele morale care guvernează instituția familiei, stabilitatea familiei, a rolurilor și funcțiilor ei (ex. funcția de socializare, de transmitere a normelor și valorilor acceptate) sunt expresia echilibrului social.

Ocuparea de către computer a unei poziții privilegiate în preferințele de utilizare a timpului liber aduce în prim-plan noi ipostaze ale relaționării sociale. Computerul este văzut ca alternativă, ca mijloc de compensare a lipsei prietenilor: “the person who have no friends... love the computer”. “but when you finish working with the computer... what’s left...nothing.”

Pe de altă parte, la subiectul “Internetul”, în care se dezbate problema influenței internetului asupra vieții tinerilor”, elevii vorbesc despre internet ca mijloc de informare, comunicare și relaționare: “internet is for me a way of communication and a way to find interesting things.”

Ei nu neagă influența internetului asupra vieții tinerilor, dar o privesc ca fiind una pozitivă. De asemenea, admit că unii colegi utilizează calculatorul și internetul în special pentru jocuri, fiind aproape dependenți de computer. În opinia lor aceștia pot intra în categoria “digitally drugged”.

Forumul Student Voice creează un mediu securizat de interacțiune socială, de învățare și de comunicare. Relaționarea participanților presupune, în primul rând, cunoașterea celorlalți, cunoașterea persoanelor implicate. Acest lucru s-a realizat în cadrul proiectului prin topicul „*Knowing Each Other*”, în care elevii și-au exprimat liber părerile și au lansat subiecte de interes precum influența Internetului asupra vieții noastre, necesitatea cititului, moda ca fenomen social, influența filmelor asupra propriilor decizii/ opțiuni curente.

Religia reprezintă o altă valoare împărtășită de mulți dintre elevi. Prezența simbolurilor religioase în școală este acceptată de o mare parte dintre tineri, cu mențiunea că acestea trebuie să reflecte apartenența religioasă a fiecărui elev dintr-o clasă („*if there are 3 religions in a classroom, 3 symbols should be*). Există însă și opinii contrare, care separă educația formală de religie, plasând-o pe aceasta din urmă în spațiul nonformal și informal. Mai mult, prezența religiei în școală este considerată drept propagandă („*hopefully this is the first step in stopping the propaganda that the orthodox church is doing for many years*”). De remarcă un conflict între „declarativ” și „faptic”: unul dintre elevi este de acord cu păstrarea simbolurilor religioase, deoarece consideră că oricum nu au nici o influență („*nobody cares if any such symbol is displayed*”). Elevii observă că discuția despre simbolurile religioase în instituțiile școlare a avut loc, cel puțin până acum, doar între clasa politică și conducerea bisericii, reflectată și amplificată de mass-media. Principalii actori ai procesului de învățământ – elevii, profesorii, părinții – încă nu au fost consultați în raport cu acest subiect.

Evaluarea elevilor

Principala problemă identificată de membrii forumului Student Voice, în raport cu evaluarea și notarea, o reprezintă subiectivitatea („*some teachers look at other subjects marks, and if he/she see some bad marks , put you a bad mark too , is unfair*”). Profesorii nu utilizează sau nu comunică elevilor în timp util criteriile de notare (eventual, le comunică după ce au notat, ca justificări ale notei acordate). Mai mult, dispoziția cadrelor didactice influențează notele, iar comparabilitatea notelor între clase paralele din aceeași școală sau între clase din alte școli este pusă sub semnul îndoielii.

Modul în care se realizează notarea a constituit un subiect separat de discuție, provocat de propunerea Agenției Române pentru Asigurarea Calității în Învățământul Preuniversitar de a se institui o scală de notare cu 5 trepte în loc de 10. Ideea nu a fost bine primită de către elevi, aceștia considerând că „va schimba total sistemul” sau cel puțin îl va da peste cap – „it would mess the system up, things would get bad”. Prin recurs la sistemul de calificative utilizat în învățământul primar, elevii de liceu afirmă că o notare în cinci trepte este mai puțin obiectivă și poate crea confuzii. Unii participanți la discuție pun la îndoială utilitatea acestei schimbări, realizând chiar scurte sondaje de opinie printre colegi și prieteni pentru a-și legitima poziția oponentă. (Forumul *New ways for evaluating highschool students. How would you feel with this?*)

Curriculum

Mesaje vizând cantitatea mare de informații care trebuie parcursă și memorată la disciplinele obligatorii au constituit startul pentru dezbateri asupra necesității descongestionării curriculumului, considerată o problemă la nivelul sistemului de învățământ românesc. Participanții în proiectul Student Voice afirmă că trebuie să petreacă aproape 13-14 ore pe zi pentru activități școlare și că „timpul liber a devenit un deziderat utopic pentru elevul de liceu

de astăzi”. Principala problemă o constituie obligativitatea de a memora foarte multe informații considerate inutile de către cei care învață. Toți participanții din cadrul forumului *Curriculum – is less or more?* pledează pentru posibilitatea de a alege, în cadrul ciclului de învățământ liceal, o serie de discipline, în funcție de importanța acestora pentru cultura generală și de interesele personale și profesionale ale fiecărui elev. „Dacă ministrului [educației] îi place ideea” și dacă ar fi de acord „să impună anumite limite” în cadrul cărora să se poată face acest gen de opțiuni, tinerii consideră că schimbarea este posibilă în sistemul românesc de învățământ.

Discuțiile despre curriculum iau în considerare și valoarea activităților extracurriculare pentru formarea deplină a personalității și a competențelor necesare viitorilor cetățeni și profesioniști. O problemă semnalată este implicarea aceluiași elevi în toate activitățile extracurriculare propuse de școală și limitarea accesului copiilor „mai retrași” la astfel de activități. Soluția propusă constă în oferirea de către școală a unei game mai largi de activități în afara disciplinelor de studiu, astfel încât fiecare elev să poată alege ceea ce corespunde intereselor și aptitudinilor sale. Se recunoaște dificultatea pentru conducerea școlilor de a realiza acest deziderat; de asemenea, participanții la discuție afirmă că și profesorii ar trebui să fie mai bine pregătiți, atât în ce privește valorificarea potențialului educațional al acestui gen de activități, cât și în domeniul consilierii elevilor. Însă, în mare măsură, atât alegerea unor activități extracurriculare, cât și inițierea și organizarea lor depinde și de elevii înșiși, mai ales atunci când, așa cum afirmă cineva, „it was the extracurricular field that helped me decide what I am going to do with my life”. (Forumul *EXTRA-curricular vs. curricular: right people in right places*)

Interesele elevilor

Pentru a înțelege care sunt interesele elevilor, ce le place să facă, care sunt preocupările lor, este interesant să urmărim discuțiile lansate de subiectul “timp liber”. Activități precum - să asculte muzică, să se joace pe calculator, să navigheze pe internet, să joace fotbal și baschet, să se uite la televizor - se află în topul preferințelor de petrecere a timpului liber. Cei mai mulți dintre elevi preferă compania prietenilor. Apartenența la grup și influențele pe care grupul le exercită asupra tinerilor ar trebui să constituie într-o mai mare măsură și într-o manieră organizată, un subiect de reflecție pentru educatori și pentru părinți.

Subiectul dezbaterii “*Cititul. Necesari sau nu?*”, ne dezvăluie faptul că, deși recunosc importanța lecturii pentru informare, pentru îmbogățirea culturii generale, pentru dezvoltarea vocabularului, pentru cunoașterea altor culturi, unii elevi nu le place să citească. Apare astfel întrebarea dacă obligativitatea lecturii este suficientă pentru apropierea elevilor de cărți sau se impune cultivarea interesului pentru lectură utilizând metode mai eficiente.

În forumul “*1 December - Romanian National Holiday*” subiectul lansat a fost “*What do we think about Romanian National Day?*”. Elevii subliniază valoarea pe care această zi o are pentru ei. Cunoașterea evenimentelor istorice legate de această dată, precum și participarea elevilor la ceremoniile desfășurate cu această ocazie dezvăluie faptul că istoria românilor se regăsește printre domeniile de interes ale elevilor, iar patriotismul ocupă un loc semnificativ în sistemul lor de valori.

Educația informală. Surse de cunoaștere

Computerul și televizorul reprezintă surse de informare, modalități de cunoaștere a realității obiective. Accesul la informație, forma de prezentare, activismul persoanei în ceea ce privește dobândirea informației și, respectiv, selectarea acesteia sunt diferite în cadrul raportului computer-TV. Computerul oferă calea de acces către sursele informaționale dorite,

În timp ce programele de televiziune sunt rezultatele unor căutări. Criteriul opțiunii este redus în ceea ce privește emisiunile TV, în schimb credibilitatea sursei informaționale poate fi mai mare.

La tema “computer sau TV? elevii optează pentru computer: “computer of course; you don’t have Internet on the TV.” Își argumentează alegerea prin posibilitatea de a comunica cu prietenii, de a se juca pe calculator, pe care o oferă Internetul. De remarcat este faptul că în cadrul programelor de televiziune elevii se orientează în special către filme, sport și muzică, fiind mai puțin interesați de știri și talkshows.

Pentru a exploata potențialul formativ al acestor surse de informare trebuie să cunoaștem preferințele elevilor și modul în care se raportează ei la aceste surse de cunoaștere. Rolul școlii este acela de a spori caracterul educativ al influențelor spontane provenite din mass-media. Nu trebuie neglijat nici faptul ca prin intermediul influențelor ocazionale, întâmplătoare, elevii au acces la informații ce pot veni în contradicție cu scopurile educației formale și nonformale.

Alte surse de informare sunt reprezentate de ziare și de reviste. Subiectul “magazine or newspaper” dezvăluie preferințele elevilor pentru reviste. Le place să cumpere revistele, mai mult decât să le citească on-line. Menționează, de asemenea, că pentru a urmări evenimentele curente apelează la emisiunile televizate de știri.

În ceea ce privește lectura, elevii consideră că e important pentru ei să-și aleagă singuri cărțile. Afirmă că nu le place să li se impună să citească o anumită carte. Unii dintre ei recunosc însă că le-au plăcut și cărțile din lectura obligatorie.

Relaționarea și comunicarea pe forum

Forumurile în care sunt dezbătute idei se remarcă printr-o implicare mai mare a elevilor. Ei își argumentează părerile și discută critic opiniile altor persoane. Urmărind un asemenea forum, este interesant de observat intervenția unor participanți care detensionează situația, care îndeamnă spre toleranță, spre acceptarea opiniilor altor persoane, chiar dacă acestea sunt în contradicție cu propriile convingeri.

La subiectul “Manelele: o problemă socială sau nu”, părerile sunt împărțite: unii elevi își exprimă dezaprobarea față de acest gen de muzică într-un mod agresiv, etichetând persoanele care ascultă manele ca fiind “inculte”. Alții consideră că a asculta manele este o alegere, că fiecare are dreptul să asculte ce îi place: “I don’t have a problem with those who listen this kind of music... everybody listen to music they like”; “finally someone agrees with me”; “I don’t really judge people which listen manele... but I surely form an opinion about them”.

Tema “crezi că poți judeca oamenii după muzica pe care o ascultă?” ne dezvăluie faptul că majoritatea elevilor consideră că acest lucru nu este de dorit: “that’s intolerance... it is not good to judge other people because their musical preference”; “that wouldn’t be right, but I’m afraid it still happens”.

Elevii recunosc libertatea fiecăruia de a opta pentru stilul de muzică preferat, dar remarcă nevoia de informare înainte de a face o alegere. În alegerea genului de muzică se sugerează ascultarea mai multor genuri, „pentru a vedea care îți place”.

Stil de învățare

Datorită curriculumului școlar încărcat, în cadrul dezbaterilor provocate de către elevi în forumul Student Voice apare o falsă problemă a procesului de instruire, pe care elevii o exprimă în felul în care o resimt: este mai important să obții note bune și să înveți mecanic

pentru asta, sau să te centrezi pe informațiile utile și astfel să obții note mai mici? Un elev afirmă că refuză să „devină un robot”, asimilând mecanic informații. Pe de altă parte, cineva argumentează că notele bune nu reflectă neapărat faptul că elevul respectiv a învățat pe de rost, iar cât mai multe și mai variate cunoștințe te ajută în parcursul ulterior școlii. (Forumul *Good marks or important knowledge?*)

Vorbind despre stilurile proprii de învățare, elevii amintesc că se bazează, în general, pe memoria vizuală. Unii afirmă că anumite lecții le învață din clasă și că e suficient să citească o dată sau de două ori pentru a se considera pregătiți. Pentru alții, a învăța înseamnă să citești de câteva ori, să încerci să scrii ce-ți amintești, iar apoi să revii asupra informațiilor pe care nu le-ai reținut. Importanța învățării conținutului este, de obicei, asociată cu o testare, iar în această situație strategiile de învățare sunt diferite. În afara lecturii repetate a textului, se insistă asupra ideilor principale și se analizează exemplele oferite de profesor.

“Many of the things we “learn” we forget after just a few days...but i guess no one understands us!!!”. Acest aspect semnalează faptul că nu orice stil adoptat de elevi produce o învățare eficientă, pe termen lung. Importanța motivației în învățare este subliniată de un alt elev: *“Do you learn better if you are stimulated by something?”*. Este amintit și efortul pe care îl fac cadrele didactice în adaptarea stilurilor de predare la nevoile elevilor, utilizând suport vizual, auditiv, implicând elevii în activitate. (Forumul *Joint Projects*)

Școala de azi, în viziunea elevilor

Cei mai mulți dintre elevi consideră că parcursul școlar „nu este ușor, în ziua de azi”. Fără a atribui profesorilor întreaga responsabilitate pentru efortul mare solicitat de activitatea școlară, exigența acestora este, totuși, menționată. Printre dificultățile evidențiate de elevi, se regăsesc așteptările prea mari din partea profesorilor (“the teachers treat us like we are the persons that should know everything at this age”), numărul mare de discipline care se studiază în școală, dificultatea conținutului. Unii elevi sunt de părere că școala e mai ușoară dacă profesorii își formează o impresie bună despre tine de la început. Respectarea programului cu începere la ora 7.30 este resimțită de elevi ca fiind dificilă în condițiile lipsei de înțelegere din partea profesorilor în situațiile de întârziere la oră. (Forumul *Work in school ... What do u think, it is studying hard in your school? The school has too many rules, the professor is lenient with the grades?*)

Ca rezultat al dificultăților întâmpinate de elevi, stresul reprezintă o problemă a școlii de astăzi: *“sometimes ya.. we work verry much & hard.. but it's nothing impossible... Maybe it will be better if we will have a less stress whith school”*

Comportamentele agresive în mediul școlar constituie un subiect de actualitate în spațiul educațional românesc. Care sunt factorii care determină violența în rândul tinerilor? Sondajul realizat pe forumul Student Voice (*What do you think is the main reason which influences violence among youth?*) aduce în discuție situația familială și grupul de prieteni / anturajul ca factori determinanți ai comportamentului violent. Pe locurile următoare sunt plasate emisiunile de televiziune (muzică, filme, alte emisiuni), jocurile pentru computer și chiar școala. Ideea unui comportament violent din partea profesorului este puternic respinsă de către elevi. Promovarea unui model arhaic de masculinitate în educație reprezintă, de asemenea, un factor de perpetuare a violenței: modelul de succes al tânărului este asociat personajelor celebre interpretate de actori care se impun în special prin capacitățile fizice (de ex., Arnold Schwarzeneger). Măsurile de securitate adoptate în școli sunt considerate ineficiente și având o valoare redusă pentru educația elevilor: „gardianul agramat” care tratează elevii „în funcție de preferințele sale” nu face decât să perpetueze un model eronat de interrelaționare. Cardurile de acces sau detectoarele de metal sunt false soluții, pentru că nu schimbă de fapt comportamentul elevilor și nu contribuie la reducerea violenței. În concluzie, educația este soluția cu impact pe termen lung, precum și consilierea elevilor și a familiilor.

Concluzii

Proiectul *Student Voice* reprezintă o modalitate de a influența pozitiv cultura organizațională a școlii, climatul democratic și managementul participativ. Facilitează învățarea unor elemente de democrație prin studierea, analizarea, dezbaterile problemelor concrete, acest lucru contribuind la o mai bună înțelegere de către elevi a realității sociale și la stimularea participării civice.

Proiectul oferă un set de competențe sociale necesare pentru fiecare elev, precum și oportunități pentru valorificarea experiențelor de viață ale tinerilor, într-un cadru mai flexibil și mai deschis, prin diversificarea mediilor de învățare cotidiene. Dezvoltă competențe necesare în viața de zi cu zi, pe care educația formală le situează într-un plan secund al finalităților. Astfel, proiectul acoperă un segment absolut necesar, venind în completarea educației formale și reprezentând o alternativă viabilă de petrecere a timpului liber, precum și o modalitate plăcută de dezvoltare personală, atât pentru elevi, cât și pentru profesori, ca parteneri-mediatori ai agenților de educație nonformală.

Contribuția proiectului Student Voice Romania constă în:

- abordarea interculturală a diversității;
- motivare a tinerilor în ceea ce privește implicarea lor activă și responsabilă la nivelul comunităților educaționale locale și naționale;
- transferul de bune practici din domeniul educațional între instituții școlare din România și Marea Britanie;
- promovarea educației nonformale și a educației formale, ca părți constitutive ale procesului complex de formare a personalității.

Unul dintre scopurile proiectului este de a forma la elevi capacitatea de a lua decizii. Pentru aceasta, elevii sunt puși în situația de a dezbate, de a argumenta opțiunile, de a explora anumite situații, de a reflecta asupra unor situații de interes general – în cooperare cu profesori, cu mediatori, cu persoane cu rol de decizie și cu elevi din alte instituții școlare. Astfel, poate sprijini reforma educației, prin promovarea schimbării educaționale "de jos în sus" și prin motivarea profesorilor pentru inițierea și dezvoltarea unor activități în parteneriat și pentru inovare.

Informațiile oferite de elevi prin intermediul platformei Student Voice pot și trebuie să fie valorificate de factorii de decizie, la diferite niveluri. Multe dintre rezultatele dezbaterilor Student Voice sunt susținute și de alte studii, realizate în ultimii ani de către Ministerul Educației, Institutul de Științe ale Educației, UNICEF, British Council, Consiliul Europei etc.